

A lakosság könyvtári ellátásának javítására hirdetett versenyben is fontos szerepük van a jól képzett kádereknek.

A hagyományos képzési formák mellett széles körben alkalmaznak olyanokat is, mint az élenjáró tapasztalatok iskolája, a "Szakma legjobbjára", "A könyvtári munka ujitója" címért folyó versenyek. A báziskönyvtárak létrehozásával nagy gondot fordítanak a módszertani osztályok vezetőinek és munkatársainak a továbbképzésére is: fel kell őket készíteni a hálózatok módszertani vezetésére. A módszertanosok részt vesznek a szemináriumok, gyakorlatok, könyvtárosi tanfolyamok tantervének kidolgozásában, a módszertani segédkönyvek összeállításában; a hálózatok vezetése mellett szakosodhatnak a könyvtári munka különböző területeire - irodalompropaganda, állományszervezés és gyarapítás, állományfeltárás, a katalógushálózat gondozása, olvasószolgálat, káderképzés, stb.

Az utóbbi években javult a könyvtári szakemberek összetétele és elhelyezése. Az utolsó négy évben több mint 700 felsőfoku és 1600 középfoku képesítéssel rendelkező fiatal könyvtárost irányítottak a vállalati könyvtárakba.

A könyvtárosok elméleti és szakmai színvonala is emelkedik: 46,6%-uk rendelkezik könyvtárosi szakképesítéssel, és jelentős az informátori, közgazdasági és pedagógus képesítéssel rendelkezők száma is.

A X. ötéves tervben továbbfejlesztik a könyvtári ellátás központosítását, a báziskönyvtárak irányító szerepét, a könyvtár és a népgazdaság kapcsolatának erősítését az ötéves tervfeladatok és a XXV. kongresszus határozatainak megvalósítása érdekében, növelik a könyvtári ellátásban részt vevők számát, kiterjesztik a könyvtárak szocialista versenyét a Szovjetunió összes köztársaságára.

Béremelés a szovjet könyvtárakban

V. SZEROV

A szerző Novaja zabota partii (A párt új gondoskodása) c. cikkét (Bibliotekar'. 54.god. 1977. 4.no. 27-28.p. TARR Lászlóné tömörítette.

Az utóbbi években a Szovjetunióban több fontos dokumentum, rendelet látott napvilágot, melyek a közművelődés, a tudomány, a művészetek és a kultúra fejlesztését, támogatását szolgálták. Ugyanakkor a párt és a kormány komoly erőfeszítéseket tesz a nép életszínvonalának állandó emelése érdekében. A kilencedik ötéves terv időszakában pl. több mint 60 millió dolgozó munkabérért ill. jövedelmét emelték központi intézkedésekkel.

1976 decemberében a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága, a Szovjetunió Minisztertanácsa és a Szakszervezetek Össz-szövetségi Központi Tanácsa határozatot hozott a munkások és tisztviselők minimális bérének és a nem termelési ágazatokban dolgozók fizetésének emeléséről.

Ennek az intézkedésnek az eredményeként a tizedik ötéves terv folyamán 31 millió dolgozó fizetése emelkedik. A béremeléseket az ország egyes területein fokozatosan hajtják végre; Távol Északon, Távol Keleten, Szibériában és az ország európai részének északi területein 1976 decemberéig valósították meg, míg Ukrajna, Kazahsztan, Közép-Ázsia területén 1977 februárjáig ill. a Volga menti területeken 1977 decemberéig. Az ország egyéb területein a rendezést a tizedik ötéves terv időszakában valósítják meg.

A 10 millió közművelődési, művészeti és kulturális területen dolgozó fizetésével egyidejűleg a könyvtárosok béreit is rendezik.

A könyvtárosok új bérrendszerének jellemzőit keresve, meg kell jegyezni, hogy az emelés mértéke jelentős. Az érintettek minden kategóriájában átlagosan az alapbérek több mint 28 %-kal emelkednek, de egyes kategóriákban a százalékarány ennél is magasabb lesz. Ugyanakkor a rendezés kapcsán különös figyelmet kívánnak fordítani a falvakban dolgozó könyvtárosok - községi, a kolhoz, a járási könyvtárak dolgozói - munkabérének emelésére. Első ízben fordul elő, hogy valamennyi típusú és kategóriájú könyvtárban dolgozó főkönyvtáros és főbibliográfus, könyvtáros és bibliográfus számára egységes bérrendezést hajtanak végre; tehát munkabérük színvonala mind a községi közművelődési, mind a műszaki, mind a közársasági vagy össz-szövetségi könyvtárakban egységes lesz. Ugyancsak egységesen állapítják meg a szerkesztők és a módszertani dolgozók beosztását (besorolását) és illetményét mindazon könyvtárakban, ahol ilyen státuszokat létesítettek. Ez biztosítja azt - főleg a kisebb könyvtárak számára -, hogy csökken a fluktuáció.

Első ízben történt intézkedés arra vonatkozóan, hogy főkönyvtárosnak lehet kinevezni az általános középfoku képesítéssel rendelkező dolgozókat. Ez komoly mértékben növeli a béreket, elsősorban a kisebb könyvtárakban, ahol a könyvtárosok többsége ilyen képzettségi szinttel rendelkezik. Azoknak a középfoku képesítéssel rendelkezőknek a bérét, akik adott könyvtárban dolgoznak a bérrendezéskor, besorolásuktól függetlenül a középfoku képesítéssel rendelkezők számára megállapított munkabérkategória szerint kell rendezni. A jövőben nem lehet könyvtárosi vagy bibliográfusi státuszba sorolni azokat, akiknek nincs középfoku szakképesítésük.

A könyvtárosok munkabérének rendezésében komoly változásokat jelent a könyvtárak centralizált rendszere. A centralizált rendszerben dolgozók besorolása és bérezése jelentősebb mértékben emelkedik. Különösképpen vonatkozik ez a centralizált rendszer igazgatóira, igazgatóhelyetteseire, osztály- és részlegvezetőkre, a fiókkönyvtárak vezetőire.

A kisebb könyvtárakban a könyvtár vezetéséért a könyvtáros számára pótléket állapítanak meg. A könyvtárvezetőnek legalább főkönyvtárosi besorolással kell rendelkeznie. Fizetését aszerint állapítják meg, hogy milyen szakképesítéssel rendelkezik, és milyen fizetési kategóriába van ennek megfelelően besorolva. A centralizált rendszerben azokban a községi könyvtárakban, amelyek több mint 500 olvasót tartanak nyilván és évente 10 000 kötetet kölcsönöznek; azokban a városi fiókkönyvtárakban, ahol 2000 olvasó van és ahol évente 42 000 kötetnyi kölcsönzést bonyolítanak le, a fiókkönyvtárban könyvtárvezetői állást kell szervezni. Az említettnél alacsonyabb mutatókkal dolgozó fiókkönyvtárakban a könyvtár vezetésével főkönyvtárosi beosztással rendelkező könyvtárost kell megbízni.

Az idegen nyelvek ismeretéért és használatáért a nyelvpolitikát az eddig érvényben levő rendelkezések alapján kell folyósítani.

A főkönyvtáros I (főbibliográfus I) és a könyvtáros II (bibliográfus II) besorolású dolgozók létszámának arányát 1:10-ben; a könyvtáros I (bibliográfus I) és a könyvtáros II (bibliográfus II) arányát 1:2-ben állapították meg. Ez utóbbi nem vonatkozik a centralizált rendszerre, a köztársasági és a megyei könyvtárakra.

A vezető dolgozók munkabérének szabályozásával és besorolásával kapcsolatban a Szovjetunió Állami Bizottsága és a Szakszervezetek Összszövetségi Titkársága által a munkabérek emelésével kapcsolatban 1976 decemberében jóváhagyott (A könyvtárak és könyvkamarák új mutatói és fizetési kategóriákba való besorolásának rendje) és a fent ismertetett rendelet együttes szellemében kell eljárni.

A jelenlegi dokumentum számos új elvi szabályozást tartalmaz. A könyvtáraknak egyik vagy másik kategóriába való besorolását nem a könyvállomány nagyságától függően állapítják meg, hanem az olvasószolgálattal kapcsolatos munkák terjedelme szerint, valamint azt figyelembe véve, hogy az adott rendszerben milyen jelentősége van a könyvtári és a tájékoztatási szolgálatnak, valamint a tudományos kutató és módszertani tevékenységnek. A könyvkamarák kategorizálása, mint eddig is, az archivális állomány nagyságától függ.

Ezzel az intézkedéssel megvalósult az SZKP könyvtárügyi határozatának az az utasítása, hogy meg kell változtatni a könyvtárak bérkategória szerinti csoportokba sorolásának rendjét és mutatóit. Nehéz értékelni az új alapelv érvényesítését, mely szerint az anyagi ösztönzés nem a könyvállomány mechanikus növekedése alapján történik, hanem a könyvpropaganda, az olvasók számának növekedése, a tájékoztatási tevékenység kiszélesítése szerint. Természetes, hogy az olvasószolgálattal kapcsolatos munka terjedelmének mutatóit a különféle könyvtárak jellegétől függően - közművelődési, tudományos, főiskolai, tudományos-műszaki, orvostudományi, mezőgazdasági, stb. - differenciálni kell.

A könyvtárak lényegében hat csoportra, kategóriára oszlanak. Az elsőbe olyan könyvtárak tartoznak, mint pl. a Politechnikai Könyvtár, a K. D. Usinszkij Népművelési Könyvtár, az építészeti és az építő-művészeti tudományos-műszaki könyvtárak, a Szovjetunió Tervhivatalának Könyvtára, a Közlekedésügyi Minisztérium Könyvtára, a Szakszervezetek Összszövetségi Tanácsának Tudományos Könyvtára, az OSzSzsZK Történettudományi, ifjúsági és gyermekkönyvtára, a szövetségi köztársaságok állami könyvtárai, stb. Ide lehet még sorolni olyan nagykönyvtárakat, amelyek több mint 50 000 olvasót tartanak nyilván, másfélmilliónál több kötetet kölcsönöznek; a köztársasági és a territorális tudományos könyvtárakat, amelyek több mint 2500 vállalatot szolgálnak ki és másfélmillió kötetet kölcsönöznek; azokat a köztársasági könyvtárakat, melyeknek archivális állománya meghaladja a 7,5 millió könyvtári egységet.

A második csoportba sorolandó könyvtárak mutatói eltérőek. Az ebbe a bérkategóriába tartozó közművelődési könyvtáraknak és a centralizált rendszerbe tartozó könyvtáraknak évente legalább 50 000 olvasót kell ellátniuk. Ide tartoznak még a Kulturális Minisztérium fennhatósága alá tartozó köztársasági (autonóm köztársasági), a határterületi és megyei könyvtárak, melyeknek olvasói létszáma meghaladja a 20 000 főt, és több mint

420 000 egységet kölcsönöznek évente, a 10 000 olvasóval rendelkező és 600 000 kötetet kölcsönző főiskolai könyvtárak, valamint az 1500 vállalatot ellátó évente 500 000 kötetet kölcsönző össz-szövetségi tudományos-műszaki könyvtárak, az 5000-nél több olvasót ellátó és 100 000-nél több kötetet kölcsönző tudományos és mezőgazdasági könyvtárak. Ugyancsak ide tartoznak a köztársasági tudományos-műszaki könyvtárak, a szövetségi köztársaságok tudományos akadémiáinak központi könyvtárai és az akadémiák tudományos kutató központjainak könyvtárai.

A bérkategória harmadik csoportjába a Kulturális Minisztérium fennhatósága alatt működő felnőtteket és gyermekeket ellátó megyei könyvtárak tulnyomó többségét sorolják, a köztársasági és a megyei orvostudományi és mezőgazdasági könyvtárakat, több főiskolai könyvtárat, az egyes ágazati és köztársasági tudományos-műszaki könyvtárakat, amelyek 20 000 főnél több olvasót látnak el és évente több mint 525 000 könyvtári egységet kölcsönöznek, továbbá a 10 000 olvasót meghaladó gyermek és ifjúsági könyvtárakat, amelyek évente 250 000 könyvtári egységet kölcsönöznek ki.

A centralizált rendszer tulnyomó többségét, a nagyobb önálló közművelődési és gyermekkönyvtárakat, a kisebb főiskolai és középiskolai könyvtárakat, mezőgazdasági és orvostudományi könyvtárakat és a műszaki könyvtárak egy részét sorolják a 4. és az 5. bérkategóriába.

Azok a centralizált rendszerek és önálló közművelődési könyvtárak, amelyek 5000 főnél kevesebb olvasót szolgálnak ki, a gyermek és ifjúsági könyvtárak, amelyek létszáma nem haladja meg a 2000 főt, a főiskolai és a technikumi könyvtárak, a műszaki könyvtárak, amelyek ezernél kevesebb olvasót szolgálnak ki, továbbá a kisebb speciális és iskolai könyvtárak a hatodik bérkategóriába kerülnek besorolásra. Ezekben a könyvtárakban dolgozó könyvtárosok fizetését a következőképpen állapítják meg: a vezetők a főkönyvtárosnak megfelelő illetményt kapják, a beosztott könyvtárosok fizetését képzettségétől függően és besorolásuk alapján állapítják meg.

Nem tartoznak bérkategóriába a következő könyvtárak: az Állami Lenin Könyvtár, Szaltükov-Scsedrin Nyilvános Tudományos Könyvtár, a Szovjetunió Állami Nyilvános Tudományos Műszaki Könyvtára, az Össz-szövetségi Idegen Nyelvű Könyvtár, az Össz-szövetségi Szabadalmi Könyvtár, az Össz-szövetségi Mezőgazdasági és Orvostudományi Könyvtár, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Központi Könyvtára, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája szibériai kirendeltségének Állami Tudományos-Műszaki Könyvtára, a Szovjet Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Alapkönyvtára, a Szovjet Tudományos Akadémia Természettudományos Könyvtára, az Ukrán Tudományos Akadémia Központi Könyvtára és a Moszkvai Egyetemi Könyvtár, azaz összesen tizenhárom könyvtár, és az Össz-szövetségi Könyvkamara.